

Jumalateenistus P, 02.08.20 kell 11.00, 8. pühapäev *post Trinitatis*

Lektsioonid: Hb 4:1–2, 9–13; Mt 7:13–14

Pihikõne: 1Pt 2:16

Jutlus: 1Kn 18:21–26, 36–39

Laulud: 473 (1–3); 161 (1–4, 5); 353 (1–4); 396B (1–3)

Nüüd astus Eelija kogu rahva ette ja ütles: „Kui kaua te lonkate kahe karguga? Kui Issand on Jumal, siis käige tema järel; aga kui Baal on see, siis käige tema järel!” Aga rahvas ei vastanud temale sõnagi. Siis Eelija ütles rahvale: „Mina olen ainus järelejäänud Issanda prohvet, aga Baali prohveteid on nelisada viiskümmend meest. Antagu meile kaks härjavärssi: valigu nemad enestele üks härjavärss, raiugu tükkideks ja pangu puude peale, aga nad ärgu süüdaku tuld; mina valmistan teise härjavärssi ja panen puude peale, ja minagi ei süüta tuld. Siis hüüdke teie oma jumala nime ja mina hüüan Issanda nime! See jumal, kes siis vastab tulega, on Jumal!” Ja kogu rahvas kostis ning ütles: „See kõne on hea!” Ja Eelija ütles Baali prohvetitele: „Valige enestele üks härjavärss ja valmistage see esimesena, sest teid on rohkem! Hüüdke siis oma jumala nime, aga ärge süüdake tuld!” Ja nad võtsid härjavärssi, kelle ta neile andis, ning valmistasid selle. Siis hüüdsid nad Baali nime hommikust lõunani, öeldes: „Baal, vasta meile!” Aga ei häält ega vastust. Ja nad karglesid ümber altari, mille nad olid teinud. Ja kui siis roaohvrit pidi ohverdatama, astus prohvet Eelija ette ja ütles: „Issand! Aabrahami, Iisaki ja Iisraeli Jumal! Saagu täna teatavaks, et sina oled Jumal Iisraelis ja mina olen sinu sulane ja et mina olen kõike seda teinud sinu sõna peale! Vasta mulle, Issand! Vasta mulle, et see rahvas saaks teada, et sina, Issand, oled Jumal ja et sina pöörad tagasi nende südamed!” Siis Issanda tuli langes alla ja sõi ära põletusohvri, puud, kivid ja põrmu ning lakkus ära vee, mis oli kraavis. Kui kogu rahvas seda nägi, siis heitsid nad silmili maha ja ütlesid: „Issand on Jumal! Issand on Jumal!”

Loetud kirjakoht on äärmiselt dramaatiline. Kuid tegelikult on veelgi dramaatilisem – peaks lausa ütleva traagiline – see, mis järgneb: nimelt 450 Baali prohveti hukkamine Eelija poolt. Kas ja kui, siis mis seda õigustab?

Ent alustame kaugemalt. Lugu, mida kuulsime, toimub u 9. eelkristlku sajandi esimesel poolel, mil Iisraeli kuningriiki ehk põhjariiki valitses kuningas Ahab. 1Kn 16:30 öeldakse, et „Ahab, Omri poeg, tegi kurja Issanda silmis, rohkem kui kõik need, kes enne teda olid olnud.“

Tema kurjus seisnes peamiselt selles, et ta teenis lääne-semiitide jumalat Baali, Moosese religiooni seisukohalt ebajumalat. Samuti püstitas Ahab kaanani jumalannale Ašerale kultuskuju. Sellega, nagu on öeldud 1Kn 16:33, tegi kuningas Ahab „Issanda, Iisraeli Jumala vihastamiseks veel rohkem kui kõik Iisraeli kuningad, kes enne teda olid olnud.“

Niisiis oli Issand Ahabi peale väga vihane. VT-s on määrav see, milline suhe on Jumalasse valitseval kuningal, sest tema vastutab oma rahva eest. Seega oli Iisraeli rahvas, kes järgis oma kuninga eelistatud Baali kummardamist, Jumala ees küll patune, kuid mitte sedavõrd nagu tema kuningas. (Tõsi, kuningas Ahabi ebajumalakummardamisele kallutajana nimetatakse 1Kn-s Ahabi siidonlannast ehk võõramaalannast naist Iisebeli, kelle tegevusele ei leidu Piiblis mitte mingit õigustust.)

Sellises olukorras astub üles Issanda prohvet Eelija. Ta saab Issandalt sõna minna kuningas Ahabit korrale kutsuma. Seda ta teebki ja ütleb kuningale, et too käsiks kõigil Baali ja Ašera prohvetel tulla Iisraeli loodeosas asuvale Karmeli mäele ning et sinna kogutaks ka kogu Iisraeli rahvas. Kuningas kuulab Eelijat ja kogu see suur rahvahulk koguneb Karmeli mäele.

Mäel pöördub Eelija esmalt rahva poole. Tõenäoliselt pole Issandal enam lootust, et kuningas Ahab oma pattu kahetseb ja tema poole pöördub ning ta ei üritagi teda enam ümber veenda. Veel vähem loodab Issand seda Baali prohvetitest.

Kuid rahvale esitab Eelija otsekohe küsimuse: otsustage, kumba jumalat te teenida soovite, kas Issandat või Baali. Kahte jumalat teenida ei saa. Nagu kuulsime, ei vastanud rahvas Eelijale selle peale sõnagi.

Ma arvan, et mõistan rahva mõtteid. Need paistavad olevat kõigil aegadel sellistel puhkudel ühesugused. Kui rahvalt küsida, keda nad tahavad järgida, siis valitakse alati see, kes on usaldusväärsem.

Kahjuks ei osanud Iisraeli rahvas Issandal ja Baalil usaldusväärse osas vahet teha. Nad teadsid, et nende esiisad on kummardanud Issandat, kuid nende praegune kuningas kummardab Baali. Elul baalide ajal nähtavasti midagi viga polnud ja rahval tekkis küsimus, miks peaks nüüd hakkama Issandat usaldama. Otseselt nad seda võimalust ei välistanud, kuid küsisid mõttes tunnustähte: kui Issand on see, keda tuleb usaldama hakata, siis peab ta tegema mingi tunnustähe.

Siinkohal tuleb meelde Jeesuse kahekõne juutidega Jh 6:30, kus juudid küsivad Jeesuselt: „Mis tunnustähe sa siis teed, et me näeksime ja võiksime sind uskuda? Mida sa teed?“

Küllap mõtlesid oma südames samamoodi ka Iisraeli elanikud ja Eelija teadis seda. Ning Eelija tahtiski rahvale anda tunnustähe, mis veenaks rahvast lõplikult Issanda kasuks otsustama.

Tuleb ainult imetleda Jumala pikameelsust oma rahva vastu! Oleks ta ju võinud rahva selle patuse elu pärast hävitada, kuid ta ei teinud seda, vaid andis uue võimaluse.

Ja Issand annabki Eelija kaudu rahvale ning Baali prohvetitele tunnustähe: nii Eelija kui Baali prohvetid ohverdavad Jumalale põletusohvriks härjavärsi. Baali prohvetite härjavärssi ei võta ükski jumal vastu, seevastu Eelija härjavärsi neelab Issanda tuli lausa koos lõkkepuude, kivide, tolmu ja veega. Ühesõnaga, Issand teeb nii suure imeteo, et mitte ühelgi juuresolijaist ei jää kahtlust, et Issand ise ilmus rahvale, sellal kui Baal vaikis. Järelikult pole Baali olemas!

Rahvas on sellest sündmusest rabatud, Issanda kõikvõimsuses ja Baali olematuses veendunud ning valmis Baali prohvetitega arveid õiendama. Meie kirjakohtade järgnevas salmis 1Kn 18:40 öeldaksegi: „Aga Eelija ütles neile: „Võtke kinni Baali prohvetid, et ükski neist ei pääseks!” Ja rahvas võttis nad kinni. Ja Eelija viis nad alla Kiisoni jõe äärde ning tappis nad seal.“

Nüüd jõuame tagasi algse küsimuse juurde: kas ja mis õigustab Eelija sellist koletut tegu, milles rahvas oli ju tegelikult otsene kaasosaline? Tõepoolest, kas siis vägivald teisitimõtlejate vastu suudab midagi korda saata? Selline mõtteviis tundub täiesti vastuolus olevat evangeeliumiga, rääkimata Moosese 5. käsust „Sa ei tohi tappa!“

Esmalt peame selle küsimuse puhul arvestama, et Eelija polnud tavaline inimene. Ta oli Issanda prohvet, kellele Issand oli usaldanud palju, antud juhul ka oma tahtmise täideviimise. Meenutagem, et Issand oli Ahabi peale väga vihane ja Issand lasi oma viha välja valada Eelija kaudu.

Muidugi võib mõni öelda, et sama võib väita suvaline terrorist, kes paneb kusagile pommi võis sooritab enesetapurünnaku ning saadab seeläbi surma sadu inimesi.

Siiski, saab sellise vastuväite kummutada tänu Jeesus Kristusele. Mitte keegi, kes usub tõeliselt, et Jeesus Kristus on Issand, ei saada teisi inimesi surma seetõttu, et nad ei usu Issandasse. Seda sel lihtsal põhjusel, et Jeesus Kristus on ise teiste inimeste eest surnud. Ta on omaenese eeskujuga näidanud, et teiste inimeste usu nimel Issandasse tuleb vahel omaenese elu anda, kuid mitte uskmata elu võtta.

Siiski ütleb Jeesus Mk 16:16: „Kes usub ja on ristitud, see päästetakse, aga kes ei usu, mõistetakse hukka.“ Mida tähendab siin see hukkamõistmine? Kas mitte sedasama, mida Eelija loos, mil ta tappis Issanda nimel sadu Baali prohvetid?

Nimelt ei uskunud need Baali prohvetid ju Issandasse, vaid tegelesid hoopis vastupidise asjaga. Samas andis Issand neile ju võimaluse pöörduda: ta näitas Eelija kaudu, et temal on vägi ohvriand tulega põletada, kuid mitte Baalil! Prohvetid oleksid võinud ju oma eksitust kahetseda! Nii nagu tegi seda hiljem koguni patune kuningas Ahab, kes 1Kn 21:27 kohaselt alandus väga Jumala ette ja kahetses oma pattu ning jäi elama.

Kui aga Jeesus ütleb, et need, kes ei usu, et Jeesus Kristus on Issand, mõistetakse hukka – on see siis sõnakõlks? Sugugi mitte! Ainul et nende hukkumine ei toimu võib-olla siin elus Jumala lihast ja luust prohveti käe läbi, vaid viimsel kohtupäeval, pärast seda, kui nende üle on kohut mõistetud.

Nii näeme Jumala suurt heldust. Kui Jumal andis tänu Eelijale rahvale võimaluse usku pöörduda tunnustähe kaudu, siis annab Jumal meile ja meie esivanemaile juba sadu aastaid võimaluse usku pöörduda Jeesus Kristuse kaudu. Siiski selle vahega, et, nagu öeldud, Jeesus Kristus ei tapa uskmataid nii nagu seda tegi Issanda käsul Eelija, vaid ootab inimeste pöördumist enda poole

iseenda eeskuju läbi.

Tänase jumalateenistuse teema on kirikukalendri järgi „Tõde ja eksitus“. Kuuldud jutluse taustal peaks olema selge, et tõde saab olla ainult selle Jumala poolel, kes 1) on elav Jumal, 2) hoolib inimesest ja tahab, et ta elaks, 3) on valmis ohverdama oma Poja patuste inimeste eest ning 4) on valmis kannatlikult ootama, kuni inimene pöördub alanduses Jumala poole. Selline Jumal on imeline ja väärib uskumist!

Aamen.